

Morgunútvarpíð Rás 2
14. 6. 1993

Kristín og Kristján ræða við
Hólmfríði Garðarsdóttur
um Vorþing Kvennalistans á Núpi í Dýrafirði.

Kristín: Og núna um um helgina þá komu saman Kvennalistakonur á Vorþing, þetta árlega vorþing, þær hittust á Núpi í Dýrafirði og þar var mikið um að vera. A meðan þá funduðu Allaballarnir á Króknum, Sauðárkróki, held ég, og við heyrðum nú af þessum fundum í fréttatímunum en þó aðeins minna kannski frá þingi Kvennalistakvenna. En þó heyrðum við hér í fréttum að konur þar hafi talað um að þær vildu gjarnan — þær ályktuðu að það væri mikilvægt að Kvennalistakonur tækju þátt í ríkisstjórnasamstarfi.

Hólmfríður Garðarsdóttir var á þinginu og hún er sest hér hjá okkur. Góðan dag, Hólmfríður.

Hólmfríður: Góðan daginn.

Kristín: Má segja að þetta hafi verið hvað — það frétnæmasta af þinginu, þessi ályktun?

Hólmfríður: Já, kannski fyrir þá sem ekki eru innanbúðarfólk. Fyrir okkur sem vorum á staðnum þá er auðvitað allt frétnæmt, og kannski ekki síst það sem ekki kemur út og kemur landsmálapólitíkinni beint við. En það sem er auðvitað frétnæmast er að konur skuli taka sig upp alls staðar að af landinu, keyra landið á enda í two daga — það komu t.d. konur austan af landi, keyrandi alla leið, þær hvíldu sig nú einhvers staðar á leiðinni, og voru two daga að komast að Núpi í Dýrafirði — til þess að taka þátt í þessu starfi. Og það var ofsalega gaman.

Við byrjuðum á því að við flugum nú nokkrar hérna af suðurhorninu og margar sem höfðu aldrei komið þarna áður, og það var nú bara ævintýri að koma vestur á firði. Og síðan einhvern veginn að koma inn í þetta, við byrjum þetta vorþing voðalega skemmtilega, með því að gera — kynnast á föstudagskvöldið, hittumst þá seinni part á föstudag, — og það gerðum við með því að fara í fjallgöngu. Og það einhvern veginn virkaði þannig að adrenalínið fór allt af stað og það hélst alla helgina. Og við vorum voða jákvæðar og kraftmiklar og það var mikið talað og mikið sungið. Og það sem — já, kannski er ekkert nýtt fyrir okkur er það að vilja fara í ríkisstjórn. Og það er kannski miklu frekar eitthvað sem aðrir hafa gert okkur upp, vegna þess að við höfum auðvitað viljað fara í ríkisstjórn á ákveðnum forsendum, og að því gefnu að fá ákveðin mál fram, og það er það sem að er ekki tengt við þessa setningu. Þegar verið að fjalla um það að konurnar, kvennalistakonur axli ekki ábyrgð og vilji ekki fara alla leið og allt þetta, að þá hefur ekkert verið sagt frá því að auðvitað erum við, viljum við það - að því gefnu að einhver mál sem eru okkur hugleikin, og einhver mál sem við erum að reyna að berjast fyrir í íslenskri pólitík að þau verði tekin fyrir og sé eitthvað gert í þeim.

Kristín: Já, en það hefur oft verið sagt að þið hafið verið dáldið stífar, stirðar og þverar og ekki viljað, ja - verið ósveigjanlegar og ekki viljað, eins og menn verða alltaf að gera, ná einhverju samkomulagi, ná einhverri málamiðlun. Heldurðu að Kvennalistakonur séu tilbúnar í einhverjar frekari málamiðlanir?

Kristján: Já, eignum við þá bara ekki að taka þessar málamiðlanir sem Kvennalistinn er þá greinilega tilbúinn í núna?

Kristín: Nei, eignum við ekki að fjalla fyrst um Vorþingið soldið. Um eitthvað fleira?

Kristján: Ja, mér finnst nú... Eignum við ekki að ræða þetta sérstaklega?

Kristín: Var það rætt á þessum nótum, semsagt á þessu vorþingi, sko, ja, hversu lagt eignum við að ganga í málamiðlunum? Eignum við að ganga lengra næst?

Hólmfríður: Nei, við settum ekki sko. Við settum ekki nein stefnumið fyrir komandi kosningar. Enda er um tvennar kosningar að ræða. Það eru annars vegar bæjarstjórnarkosningar og við ræddum þær sérstaklega og sveitastjórnakosningar heita það - og svo Alþingiskosningar eftir tvö ár. Þannig að við tókum ekki málefnalega afstöðu til þess hvaða mál á að vera númer eitt, en það er auðvitað þekkt í stefnuskrá Kvennalistans, það er náttúrulega búið að vera til núna í 10 ár, hvaða mál það eru sem skipta miklu máli. Og þar eru auðvitað málefni kvenna, launamál t.d. Og það er auðvitað spurningin um, - ef það er túlkað sem að vera þver, stíf, og þú notar eitt lýsingarorð enn, að vilja ekki gera einhvern kaupmála um launamál kvenna, þá verður það bara að vera túlkað svoleiðis.

Kristín: En Hólmfríður, það sem ég á við. Var nokkuð rætt um - fólk verður náttúrulega að gera málamiðlanir - var nokkuð rætt um að þið þyrftuð að ganga lengra í því en þetta í næsta skipti, ef þið viljið fara inn í ríkisstjórn, en í önnur skipti?

Hólmfríður: Nei.

Kristín: Pið bara ályktuðuð að þið vilduð mjög gjarnan ganga inn í ríkisstjórnina?

Hólmfríður: Já, og við teljum okkur hafa allt þangað að gera. Og það er náttúrulega ljóst í þeirri stöðu sem hefur verið núna, að það er náttúrulega hálfert úrræðaleysi í mörgum málum, atvinnumál Íslendinga og ekki hvað síst málefnum kvenna þar. Og við höfum náttúrulega heilmikið um það að segja. Og viljum gjarnan komast lengra. Vegna þess að stjórnarandstaðan hún hefur sérstaklega núna átt óttalega erfitt með að koma sínum málum fram og verið beitt miklu, já, mikilli einstefnu í því hvaða mál eru tekin fyrir, hvaða mál eru tekin upp og hvaða mál eru afgreidd. Og það er bara kominn tími á okkur. Við höfum náttúrulega allt, allt til að gera. Enda er önnur ályktun sem að við gerðum og tengist sveitarstjórnakosningunum, er um það að hvetja konur til að fara fram í öllum sveitastjórnunum. Þær konur sem ekki fara fram, að kjósa þá aðrar konur. Vegna þess að raddir kennna þær eru alltof - það minnkaði þátttaka kvenna í síðustu kosningum, bæjarstjórnakosningum, þó það hafi verið búið að vera árinu á undan mikil uppsveifla. Og það segir hér einmitt: „Á erfiðum tínum sem nú er mikilvægara en nokkru sinni fyrr að styrkja samstöðu byggðarlagsins, til þess er konum best treystandi. Og því skora Kvennalistakonur á

konur að bjóða sig fram til starfa og styðja þær sem gefa kost á sér.“

Kirstján: En nú eru sumir sem héldu því fram að þessi þróun sem þú varst að lýsa, að þátttaka kvenna, það dró aðeins úr henni. Það hefur beinlínis afleiðing Kvennalistans?

Hólmfríður: Já, það má auðvitað túlka það allavegana. En það sem að líka og ekki er talað um, er vinnuálag. Og það er t.d. svona staðreyndir eins og það að bæjarstjórnarfundir eru oft á milli 5 og 7 er mjög kvenvinsamlegur tími. Vegna þess að enn eru t.d. heimilisstörf á herðum kvenna. Og þær hafa þar af leiðandi gefist upp sums staðar. Vegna þess að þetta ruglast á við önnur hlutverk þeirra, að sinna þessum bæjarstjórnamálum.

Kristín: Það þarf að sækja börnin kl. 5 í leikskólann.

Hólmfríður: Já, til dæmis. Og ef við tökum sjávarporpin, og það er unnið í frystihúsini til 7 eða kallarnir eru úti á sjó og það er ekki annar til að gera það, þannig að það eru alls konar svona smáatriði sem auðvitað spila, spila þar beint inni. Og það má náttúrlega spryja sig hvernig í ósköpunum á að kenna Kvennalistanum um það, af hverju? Af hverju það ætti að vera. Hann hefur auðvitað verið líka stuðningsaðili við þessa fjölgun sem hafði átt sér stað, en þessi praktisku hlutir hafa vegið mjög þungt á konum.

Kristján: Þú minntist áðan á launamálin þegar þú varst að tala um svona forgangsmál Kvennalistans, eða launamál kvenna. Nú eru frjálsir kjarasamningar í landinu og, en þið eruð ennþá við sama heygarðshornið að kvennalistinn sem pólitískt afl geti haft áhrif í ríkisstjórn hvað varðar launamál kvenna, semsagt tekið þá framfyrir hendur á aðilum vinnumarkaðarins eða hvernig yrði þetta í framkvæmdum?

Hólmfríður: Já, við ræddum þetta fram og til baka, um einmitt verkalýðshreyfinguna og samtök atvinnurekenda og það er auðvitað full þörf á því og það er auðvitað nauðsynlegt að koma konum þar inn miklu meira en þar er.

Kristján: Það er langt síðan ég hef heyrt ykkur tala um lágmarkslaun, eða lögbindingu lágmarkslauna.

Hólmfríður: Já, já, enda er það mál sem er auðvitað alltaf upp á teninginn. Og það er ekkert eins og núna þegar kemur samdráttur og niðurskurður, að það bitnar mest niður á konum og það er sko, það er alveg klárt mál, konur eru á strípuðum töxtum miklu frekar en karlar. Konur eru í hlutastörfum og þeim er miklu frekar sagt upp og þær eru einnig þær sem missa fyrst yfirvinnu þegar að hún, það er skorið núna á ýmsum sviðum atvinnulífsins. Pannig að launamálin eru mál, ríkisvaldið er ofboðslega stór atvinnurekandi, og framhjá því verður ekkert litið. Og er, kemur þar auðvitað, hefur mikið um launamál að segja. Og þar eru konur, við fáum 60% af launum ykkar kallanna, og um það er ekkert vafamál. Það er þannig í þessu landi, að konur eru rétt hálfdrættingar á við karla. Og þetta vita allir og þetta er náttúrlega ómögulegt. Við erum búnar að vera úti á vinnumarkaðnum, afla okkur menntunar á öllum sviðum, og við erum orðnar alveg jafn menntaðar og karlarnir, það er ekki það sem ræður. Við tökum þátt í atvinnulífinu, við erum útivinnandi. Pannig að það er eitthvað annað þarna, það er annað gildismat sem að kemur fram gagnvart konum, og það er auðvitað það sem þarf að taka eitthvert næsta skref í þessu máli.

Kristín: En þrátt fyrir áralanga baráttu kvenna þá virðist þetta lítið breytast?

Hólmfríður: Já, já. Það er, - við erum ekki nógum áhrifamiklar ennþá. Þess vegna er náttúrlega Kvennalistinn ennþá til og ætlar sér og vill stíga áfram. En við fundum líka ýmsar skemmtilegar leiðir, sem að - á þessu Vorþingi, að, það komu upp ýmsar skemmtilegar leiðir til að finna, - við erum nú búnar að fylgjast með því eins og aðrir hvað, hvernig ráðherraefni í Alþýðuflokknum eru valin og hvernig konum gengur þar og náttúrlega viða annars staðar. Og svo komum við saman og við erum að pæla í ráðherrastólum og við tókum þarna fyrir og skoðuðum, ef við tökum þetta ráðherrasæti eða hitt og svo var spurningin og hvernig finnum við ráðherraefnин? Og þar fundum við tvö voðalega skemmtilegar, eða tvær aðferðir. Önnur var sundkeppni og hin var Salsadanskeppni, sem tengist náttúrlega beint málefnum eins og utanríkispólítík.

Kristín: Þetta er svona hin kvenlega aðferð til þess að útdeila stólum?

Hólmfríður: Já. Það var náttúrlega ýmsum aðferðum beitt í Salsadanskeppninni, mjúkum sveiflum og axlahreyfingum og ég er ansi hrædd um að sumir hérrna trjástofnanna, gömlu kallanna, hefðu dottið út bara í fyrstu forkeppni.

Kristján: En þetta er svo gaman greinilega, að þið eruð löngu hættar að leggja Kvennalistann niður.

Hólmfríður: Já. Við gerðum það ekkert á þessu Vorþingi. Við komumst alveg bara að því bara um leið og við fórum upp á Mýrarfell að...

Kristján: Átti þetta ekki að verða tímabundið fyrirbæri?

Kristín: En Kristján, þegar litið er á tölurnar sem hún var að tala um áðan hún Hólmfríður, 60% af launum karla, hm?

Kristján: Já, og þá spyr maður sig þarna, af hverju ekki að viðurkenna að þið fáið ekki meiru áorkað?

Hólmfríður: Já. Við erum bara ekki sannfærðar um að við höfum reynt, eða fengið tækifæri til að reyna, eða komið auga á. Auðvitað er eitthvað líka hjá okkur um það að koma, um það að koma auga á hvaða aðferðir er hægt að nota, hvernig er hægt að beita þeim. Og Salsadansinn er auðvitað eitt. Það hafði engum dottið það í hug fyrr en núna, að það það sé hægt að finna ráðherraefni með því að dansa Salsadans. En þetta er auðvitað, með því að koma saman og - það var mikið af ungum konum á þessu Vorþingi, með þeim koma líka nýjar hugmyndir og nýjar aðferðir.

Kristín: Hólmfríður, þú talar um að þetta hafi verið góð stemning, þið voruð glaðar og kátar og mikil samstaða. Hvað, er enginn ágreiningur innan Kvennalistans sem kom þarna upp?

Hólmfríður: Nei, það kom ekkert upp á þessu Vorþingi. Og það var miklu frekar að það bjappaðist saman. Hins vegar er það alveg rétt, að á Vorþinginu hittumst við ekki til að taka endanlega afstöðu til einhverra mjög ákveðinna mála. Við fórum yfir það sem að hefur gerst. Við fórum yfir þingstarf vetrarins, borgarmál,

landsmál, almenna pólitíkska umræðu frá Landsfundinum. Og Landsfundir Kvennalistans eru haldnir á haustin og þeir hafa miklu meira, - þeirra hlutverk er miklu meira að ganga frá, að koma af stað einhverri stefnumótun í ákveðnum málum.

Kristín: Petta er svona aðeins ábyrgðarlausara?

Hólmfríður: Já, það má kannski orða það það. En það verður líka til þess að það fær að njóta sín meira þessi léttleiki og allur þessi kraftur sem er auðvitað til og býr með öllum konum, ekki bara Kvennalistakonum.

Kristján: Svo maður setji þetta í eithvað svona samhengi við hefðbundnu stjórnmálflokkana þá er þetta kannski eithvað svona mitt á milli sumarferðar Varðar hjá Sjálfstæðisflokknum og miðstjórnarfundar í Alþýðubandalaginu, einhvers staðar þarna á milli semsagt. Það er sungið og spilað á gítar og...

Hólmfríður: Það spilaði nú enginn á gítar núna. En við sungum ofsalega mikið. Við eignum mikið að mjög kvenvinsamlegum og miklum baráttulögum, sem reyndar heyrast all staðar, nei - aldrei neins staðar í samfélaginu, og þau eru dregin upp úr þússí sínu þarna og sungin við. Á laugardagskvöldið er mikil matar- hérna samkunda, sem sagt við borðum allar saman. Og þá eru engvar ræður, heldur er sungið. Og málín eru rædd á daginn og síðan er það skilið eftir. Við höfum fundarherbergið annars staðar, þar skiljum við pappírana eftir og fórum í sparifötin og syngjum saman. Og það er auðvitað, - þar koma upp ný atriði, nýjar áherslur við það líka.

Kristín: Og saknið strákanna náttúrlega ekkert?

Hólmfríður: Nei. Það bar voða lítið á því. Og það þarf enga kalla til að dansa til dæmis og mikið dansað fram eftir nóttu. Og svo auðvitað setjast konur saman tvær og tvær og fimm og sex og spjalla.

Kristín: Gráta og hlæja.

Hólmfríður: Já.

Kristín: Eða gráta úr hlátri!

Hólmfríður: Já, það var hlegið núna. Og það var voðalega gott mál og við samt byrjuðum þetta vorþing á svona þínulítilli hugvekju um það, - það er náttúrlega, það sem gerist og er merki um það að Kvennalistinn er búinn að vera til í soldinn tíma er það að við erum farnar að, það er farið að falla úr okkar röðum. Og við höfum á þessu ári misst þrjár Kvennalistarkonur, og minntumst þeirra og það var ofsalega hugljúf stund. Og þannig, þetta var svona, það kom allt upp þarna í upphafi, krafturinn af fjallgöngunni og við fórum á stað sem heitir Ingjaldssandur og horfðum þar á sólarlagið á föstudagsnóttinna, minntumst þeirra svo og tókum svo til starfa.

Kristján: Og svo þær konur sem eru núna að hlusta þær geta farið að æfa sig sem sagt fyrir sundkeppnina og Salsa.

Hólmfríður: Já, og það er sko, - það koma upp alveg ný hérna, ný gildi. Það koma upp alveg ný mál sem þarf að, sem ráða úrslitum. Og það er kannski það sem að Kvennalistinn hefur verið að gera stöðugt, það er að taka upp einhverjar nýjar

aðferðir og reyna að vera ferskt afl. Og enn þann dag í dag er Kvennalistinn þannig, þó hann sé orðinn trú ára í dag, það nýjasta sem til er í íslensku stjórnrmálalífi.

Kristján: Það er ekkert farið að slá í Kvennalistann segir Hólmfríður Garðarsdóttir (HG: Nei, alls ekki) og ég er viss um að það eru fjölmargir karlar sem dauðöfunda ykkur.

Hólmfríður: Þeir bara kjósa okkur þá og þá, - það er þeirra leið.

Kristín: Takk fyrir komuna.

Hólmfríður: Takk fyrir.